

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercuria si Sambat'a.

Pretiuulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usoru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 13.

— Sibiu, Sambata 13/25 Februaru.

1882.

Tarifa noua de vami.

Noulu proiectu de lege relativu la revisiunea si schimbarea radicale in partea cea mai mare a tarifei austro-unguresci, daca se va pface in lege, va produce o revolutiune national-economica in pretiurile forte multoru articlii de comertiu, prin urmare si in pretiulu producteloru de agricultura. Tocma pentru aceea recomandam lectoriloru nostri cu totu adinsulu luarea in de aprópe consideratiune a noueloru mesure legislative, care atingu si alterédia nu numai interesele personali si familiare ale clasei comerciantiloru, ci dóra si mai multu ale immensei maioritati de cumperatori. Negutiatoriulu daca cumpara de airea marfile eftinu, póte se le vendia totu eftinu si totu se castige bine; din contra, daca cumpara scumpu, vende cu atátu mai scumpu, cu cátu vende mai puçinu la unu publicu mai micu, dara in fine vama, transportu, chiria, valórea marfei, castigulu negutiatoriului, tóte acestea esu totu numai din pungile consumentiloru pentru mii de articlii importati din alte tieri si de preste mari.

Veniturile din vami sunt de cea mai mare importantia pentru tóte staturile. Cestiunea vamiloru a causatu de nenumerate-ori resbóie cumplite intre staturi. Cu ajutoriulu vamiloru s'au incercatu multe guberne, cá se suga, se spoliedie, se ruinedie comertiu, industri'a, agricultur'a, preste totu prosperitatea altoru staturi. Cele trei sisteme sunt: prohibitiva, de a nu lasá nici-o marfa straina se intre in tiér'a ta, nici cu vama, nici fara vama, sistema protectionista, de a a lasá, inse cu vama mare de câte 50, 100, 200 % si mai multu preste valórea marfei, in fine sistema de schimbu sau comertiu liberu fara nici-o vama.

In monarchi'a austro-unguresca a domnit pàna in a. 1852 sistem'a protectionista grea si in parte prohibitiva, cá in Russi'a; dela a. 1852 tarifele au trecut prin câteva reforme, dara totu in sensu mai liberalu; la multime de articlii s'a scadiutu vam'a, la altii, anume articlii crudi s'a desfiintiatu cu totulu, in interesulu industriei patriotice. Astadi precum se pare, gubernele si legislativele ambeloru staturi dualistice strimtorate forte tare prin calamitatile finantiali, sunt decise a mai face cu vamiloru unu altu experimentu radicale, dela care credu ele, cá venitul va cresce celu mai puçinu cu optu milióne pe anu. In Austri'a pusera accise gróse pe petroleu, ceea ce se va intemplá si dincóce.

Pàna se se ia la dieta in revisiune tarif'a intréga, la care se ceru câteva luni, ministrulu de finantie esi la lumina cu unu proiectu de lege provisoria, in care propune cá vam'a se se urce indata acuma preste cifrele fixate in art. de lege XXI din 1878 la urmatorii articlii de comertiu pr. 100 kilograme:

Cafea cruda de ori-ce provenientia dela 24 fl. la 40 fl.

Cafea prajita de ori-ce provenientia dela 30 fl. la 50 fl.

Stafide, rosine, corinte dela 6 fl. la 12 fl.

Thea (ceaiu) dela 50 fl. la 100 fl.

Vinu spumegatoriu (Champagne) dela 20 fl. la 50 fl.

Din acestea marfi se importa pe anu in cantitate midiolocia circa 350 de mii centen. metriche cafea, din cealalte mai puçinu. Candu s'ar importá totu atátu si pe viitoriu, vede ori cine, cá finantiele s'aru ajutá cu o suma insemnata; se indoiescu inse forte multi de acésta eventualitate. De altumentrea acesti articlii pentru immensa maioritate a poporatiuniloru din tierile nóstre se potu considerá numai cá de luxu. Cafeo'a a devenitu necesitate pentru classile superiori si pentru burgesi'a de pe la orasie si cetati numai cá de 50 de ani incóce, éra inainte de aceea considerá de luxu si va-

nitare; ómenii aveau pentru asia numitul de dejunu (prandisioru, gustaritu) multime de alte bucate bune, sanetóse, cunoscute de mii de ani prin tóte generatiunile, bucate despre care au fostu vorba si la alte ocaziuni si care pecatu de Ddiu cá s'au delaturatu din familii in grati'a cafelei si a surogatelor ei, de care se vende atátu liurca négra si alba, care produce atáti individi nervosi, iritabili, melancolici, caroru nu le mai cunosci voi'a si nevoi'a, éra la femei adevrata beti'a de cafea. O supa de cuminu (chiminu) facuta cu gustu, unu borsiu ferbinte tornatu pe pàne, lapte próspetu cu mamaliga sau cu pàne, óua cópte sau ferte, ori prajite in untu s. a. satura si nutrescu mai bine decátu tóte cafelele de Mocca, Java, Ceilon etc. Asia dara nu are se ne pese multu de lips'a cafeleloru; vomu vedea inse in urmatorii Nri cu totulu alti articlii de comertiu, produse de ale pamentului, manufacte si fabricate, alu caroru pretiu si a caroru cautare se va alterá preste mesura prin introducerea tarifelor de protectiune.

Cestiunea inse mai merita a se discutá inca si din alte laturi, anume din punctulu de vedere alu relatiuniloru nóstre internationali; cá-ci necum alte staturi, dara nici Germani'a cea amica, dupa negociatiuni si caciulituri necurmte de trei ani din partea Austro-Ungariei, nu voiesce se mai faca nici-o concessiune in vami, precum insusi ministrulu Szapáry spune curatu in raportulu seu. Din acestea cause trebe se ne ocupamu si noi forte de aprópe cu noulu proiectu de lege, ceea ce vomu si face pe largu in alti Nri.

(Va urmá.)

Ungari'a.

— Dela dieta. In septemana ce trece dandu-se in desbatere inregistrarea sumei de 8 milióne votate de cátra Delegatiuni pentru armata, s'au incinsu dispute ferbinti pro si contra ocupatiunei bosniace. Curutii (kossuthianii) pe langa ce condamna din nou acea ocupatiune, pretindu cá dupace armat'a va sfarma cu totulu pe insurgenti, apoi se faca cá anglii in Afganistan, se ésa din Bosni'a si se lase pe serbi de capulu loru. Lobontii nu voru se scia de asia ceva, dara nici nu voru se spuna ce voru. Dupa a nóstra parere prea modesta. gubernulu ungurescu cu tóta partit'a sa de lobonti declarati si mascati nu póte se voiésca altu-ceva, decátu ce se coprinde in formul'a de juramentu cerutu de cátra ei si depusu de cátra Mai. Sa imperatulu si regele in dio'a de incoronare in a. 1867. Monarchulu a juratu, cá se va sili a reincorpora la Ungari'a tóte acelea provincii limitrofe, despre care se dice, cá au apartinutu odinióra, (inainte cu 4—500 de ani sau niciodata) la coron'a unguresca. Bosni'a sub titlu vechiu de Rama se afla trecuta chiaru si in titulatur'a regelui, precum se afla si regatul Ierusalimului. Asia dara este invederatu, cá ei, lobontii, obligasera pe rege prin juramentu, nu numai cá se ocupe, ci se incorporadie in tóta form'a Bosni'a, Serbi'a inca si Munteni'a, Moldov'a, Galiti'a cu Lodomeri'a, scurtu, cu totulu diece tieri la coron'a Ungariei si se le duca in triumfu.

Necesitatea cunoscintei limbiloru pentru unu preotu romanu in statulu austro-ungaru.

Daca consideramu pusetiunea politica a poporului romanu din monarchi'a austro-unguresca; daca observamu modulu cum incepu strainii a se interesá de cultur'a literaria si sociala a natiunei romanesci in genere si a poporului romanu saténu in specie, vomu ajunge pe calea cea mai usióra de a aflá necesitatea cunoscintei de limbe din partea preotiloru romani.

Pusetiunea politica a natiunei romanesci din

monarchi'a austro-unguresca o potemu numi rea. Arondarea asia numiteloru comitate e facuta cu atátu maestria, in cátu romanulu e redusu la nepotintia de a decide ceva in folosulu seu si cu acésta in folosulu patriei comune. Comitete curatu romanesci sunt conduse de jidovi etc. despre a caroru onóre si interesu adevratu de binele publicu s'a potutu convinge ori-cine. Fiacare lucra asia, cá elu se traga ceva folosu propriu din lucrarea sa.

E bine cunoscuta on. cetitori impregiurarea, cá limb'a oficiósa e cea magiara. Ori-ce pertractari, ori-ce acte scrise se indeplinescu totu numai in acésta limba, rare-ori se dau resumate scurte si in limb'a domnitória a poporatiunei.

Judecatoriile sunt prevediute totu cu oficiali straini, necunoscatori de limb'a poporului, cu care au de a face. Se vedemu deci, in cátu ar fi de lipsa cunoscint'a acestei limbi in impregiurările de faci'a politice.

Am disu si e sciutu de toti, cá la comitate tóte congregatiunile si tóte actele scrise, protocólele si ori-ce ce cade in sfer'a administrativa, decurgu numai in limb'a magiara. Representanti in adunarile comitatului din poporulu nostru sunt preotii, primarii si câte unulu sau doi economi. Eu credu si sciu positivu, cá pasivitatea decisa in conferintiele nationali din Sibiu se estinde numai la alegerele de ablegati pentru dieta, si cá se nu se intieléga reu decisiunile acelor conferentie, s'a facutu espressa amintire prin diariile romane de dincóce de Carpati, cá Romanii se fia activi pe tóte terenenele, unde se póte eluptá ceva pentru natiunea nóstra. De aci resulta, cá romanii se participadie la administrarea comitatelor, aci se lupte pentru drepturile locuitoriloru, se protestadie verbalu si in scrisu contra decisiuniloru asupritórie si se reclame dreptate.

Toti scimu cátu de puçini oficiali romani avemu pe la comitate, cari se póta si se cutedie a face opositiune adversariloru natiunei romane, fara a'si periclitá positiunea. Unu bietu scriitoriu, sau unu asesoru la sedri'a orfanala, unu pretoru, nu voru cutediá nici-odata a se opune sau a dice unu veto contra concluseru si proceduriloru nedrepte, cá-ci sunt siguri, cá la prim'a restaurare remanu fara pàne. Ómenii independenti potu face asia ceva si acestia la romani sunt preotii, advocatii si puçinii proprietari romani, ce'i avemu investiti cu acestu dreptu.

Preotulu in genere e membru aci. Dorere, sunt forte puçini, ma esceptiuni rare aceia, cari se interesédia de asia ceva si am aflatu, cá caus'a principala si generala a acestei indolentie a preotiloru romani este necunóscerea limbei oficióse. Acésta bóla domniá si pe timpulu suprematiei nemtiesci. E dorere, cá numai noi romanii suntemu siliti se invetiamu limb'a strainului, dara lucrulu e asia si numai dupa-ce o cunosci si vorbesci odata, poti sperá, cá cu timpulu se'lu poti silí si pe strainu se ti-o invetie pe a ta.

Câte decisiuni se aducu in o congregatiune a comitatului, cari sunt invederatu contrarie poporului fiacarui comitatu si nimeni nu este care se protestadie solemn in contra loru. Bietulu oficialu romanu, daca se aduce o sententia contra natiunei sale, nu póte decátu se se tina pasivu faci'a de atari decisiuni. Se sprijinésca decisiunile vatematórie natiunei sale, nu'lu lasa consciint'a, se le combata, ii e frica, cá'i remanu pruncii fara pàne de tóte dilele; deci elu tace.

Preotulu cá omu independente e chiamatu se sbiciuésca nedreptatea si se protestadie in contra abuseriloru. Daca inse nu scie limb'a oficiósa, in desiertu merge la atari congregatiuni, cá-ci in locu de a fi de folosu, numai strica. De câte ori nu subscriu preoti romani acte, alu caroru coprinu de l'aru fi sciutu, nici-odata nu le-aru fi scrisu.

Ce frumosu i-ar stá preotulu se mérga la adunarile municipali, aci se grupadie in giurulu seu

pe reprezentantii cătoruva comune si pe preotii acelora, se sbiciuiesca ori-ce nedreptate, se nu subscria nici-unu actu inainte de a'lu citi, de-ore ce adese pentru nesciinti'a limbei subscie acte contrarie convictiuniloru sale, contrarie natiunei sale. In casuri de acestea preotulu trebuie se fia conducatoriulu reprezentantiloru din comun'a sa, era nu se se dea si elu sub conducerea notariului, carele inca sau e unguru, sau de e romanu, este oficialu de statu si elu.

Preotulu romanu deci ar trebui se se interesedie de acestea si se sbiciuiesca reulu. Limb'a in care o pote face acesta, este de presente cea magiara. Deci are lipsa de limb'a acesta in interesulu natiunei sale. Pote fi cineva romanu forte bunu si de aceea se'i fia necessaria si folositoria limb'a magiara pentru apararea cu demnitate a natiunei sale, pentru combaterea inamicului in limb'a lui. Cunoscu deregatori, cari afara de afacerile oficiose, nu vorbescu si nici scriu limb'a magiara, nu o vorbescu nici cu siefulu loru oficiosu afara de cancelaria.

Apare deci cu evidentiã, cã n'ar stricã cunoscinti'a limbei magiare unui preotu in interesulu poporeniloru, sau si spre infrangerea inamiciloru nostrii. Judece on. publicu romanu, daca vorbescu dreptu sau ba?*)

(Va urmã.)

Romani'a.

(Urmare).

D. J. Brateanu, presedinte alu consiliului: Dloru, nu voiu face de cãtu se dau cãteva lamuriri, cã astfelu oratorii cari voru mai luã cuventulu, se nu faca digressiunile pe cari le-au facutu d. J. Jonescu. . . Unele din cuvintele dlui Jonescu mi-au adusu aminte pe unu actoru francesu, care, vorbindu despre entusiasmulu publiculu francesu, dicea cã de multe ori nu ide'a este care entusiasmãdia, ci vorbele, frazele inflãte si, cã se ve vedescu acesta, dicea elu, am se viu pe scena si se ve spunu nisce banalitati, nisce vorbe fãra nici unu intielesu, numai cam sforaitore, si veti vedea ce aplause am se culegu. A dou'a di vine pe scena si dice: „Le français est toujours français“ (Francesulu e totudeauna Francesu) si aplausele au cursu cã plõia. — Ei bine, totu asia a facutu si d. Jonescu astadi, candu ne-a spusu cã Romanii de dincolo cu acesti de aici au acelasi sange, aceeasi carne, aceleasi ose si acelasi sufletu (ilaritate, aplause).

Dloru, am auditu dicendu-se, cã motiunea n'are de scopu a criticã guvernulu, cã nu este unu votu de blamu, ci cã afirma numai nisce principii. Eu inse imi aducu aminte de discursulu dlui Cogalniceanu, prin care a motivatu motiunea dsale, dicendu cã noi amu gonitu pe banatiani din tiãra in timpu de iãrna si in miseria, si la acesta onor. d. Jonescu a adausu cã amu isgonitu pe Romani, era pe straini i-amu lasatu se vina cu gramad'a, si bine facemu de-i lasamu, cã-ci Constitutiunea, si potea se dica si conventiunile ce avemu cu unele din poterile straine, ne obliga a nu respinge pe strainii cari vinu la noi in tãta regul'a. Eu somezu pe d. Jonescu, se-mi arãte unu singuru faptu, in care noi amu opritu, nu pe Romani, dara pe oricare strainu, de a veni in tiãra.

Ei bine, dloru, se 'mi permiteti a rogã pe D. Opranu, fiindu-cã eu nu vedu bine a citi sãr'a, se citãscã dsã list'a Banatianiloru si altoru Romani, cari au emigratu in Dobrogea, si din cari cei mai multi sunt tramisi acolo cu cheltual'a nãstra, si veti vedea daca eu amu fostu de o alta opiniune de cãtu D. Jonescu. Dati voia se se citãscã list'a?

D. R. Opranu. Èta, dloru, acea lista:

Sate din nou infintiate in Dobrogea, sau sate in cari s'au asiediatu Romani dela anexarea Dobrogei.

In judetiulu Tulcea: 1. Post'a, in care se afla pe langa Germani si Russi, Romani mai multu din Bassarabi'a. 2. Carjlaru, si cu Romani din Banatu (aproximativu 70 familii numai banatiani). 3. Conacalã. 4. Aiorinan. 5. Ortachioi, cu Romani din judetiele Braila si Ialomiti'a si din

Transilvani'a aproximativu 36 familii Romani de pretotindeni.

Judetiulu Constanti'a: 1. Seleus, langa Cartalu, cu Romani din Banatu (aproximativu 40 familii). 2. Topologu, Romani din Transilvani'a (aproximativu 50 familii). 3. Doiran, Romani din Transilvani'a (aproximativu 45 familii). 4. Fagarasiu-Nou, (aproximativu 70 familii), Romani din Transilvani'a. 5. Caramiratu, (o posta departe de Constanti'a), Romani din Transilvani'a, aproximativu 60 familii. 6. Boascicu, Romani din judetiulu Ialomiti'a, cãtiva Transilvaneni si vechi romani dobrogeni (aproximativu 100 familii). 7. Evirnez, (aproximativu 15 familii), totu din Dobrogea. 8. Urluia, Romani din Transilvani'a, inceputu candu au plecatu cu 6 familii transilvane. 9. Demircea langa Cusgunu, din satulu Bulgariei facuti Romani cu elemente din diferite parti si din Transilvani'a. 10. Terzichioi, inceputa mahalã romana langa satulu Tataru. 11. Pazarli, satu tataru, inceputa mahalã, Romani transilvaneni. 12. In orasiulu Mizilu, stabilite peste 40 familii Romani transilvaneni sau de aiurea. 13. Aigir-Ahmet sau Igramatu, Romani din Dobrogea, din tiãra si Transilvani'a. 14. Urumbei, asemenea. 15. Danachioi (aproximativu 15 familii) Romani.

Pe langa acesta, dloru, sunt Romani stabiliti in mai multe sate turcesci si tataresci, in care au inceputu se formedie mahalale romanesci; cã-ci scopulu guvernulu este, cã printr'insii se se ajunga cãtu mai rapede la tint'a ce-o urmarimu cu totii, adeca de romanisare a poporatiuniloru de nationalitate straina, si de a respandã acolo cultur'a, limb'a si sentimentele nationale romanesci. Cã prefectu acolo, eu 'mi damu tãta osteneã se facu, cã aceste elemente se traiãscã in cea mai deplina armonia, atãtu intre densii cãtu si in reportu cu autoritãtile locale. Fiindu-cã cu totii sciau, cã guvernulu protegiãdia pe Romani, me sileamu cã prin dreptate si iubire se atasiezu acele poporatiuni straine cãtu mai multu de natiunea Romana (aplause).

D. presedinte alu consiliului. Acestea tãte s'au facutu de candu amu luat Dobrogea in stapanire si pãna astadi.

Pote cã-si aduce aminte d. Cogalniceanu, cã pe candu dsã se gasea la ministeriu, era unu individu care facea o specula; se ducea prin Banatu si spunea ómeniloru: vindeti-ve locurile de aci si eu ve voiu inlesni cã se dobenditi alte proprietati in Dobrogea multu mai mari. Am cautatu din tãte poterile mele se facu se incetãdie acesta specula si am disu: aceia cari voru se emigredie in Dobrogea, se via din vreme cã se-si alãga locuri, si la inceputulu prima-verei se via, cã-ci daca voru veni vãr'a ori pe la sfãrsitul verei, nu voru potea se-si face agricultur'a si au se fia siliti se se hranãscã din pung'a loru, sau Statulu va trebui se le vina in ajutoriu, precum am venitu in ajutoriulu multor'a cari nu aveau ce manca. Alu douilea, am mai disu, cã daca voru veni in toiulu iãrnei, nu voru avea case unde se locuiesca, fiindu-cã nu s'ar' fi potutu cladi atãtea case in timpu de iãrna. Dara le-am disu, cã iãrn'a potu veni numai cã se-si alãga locurile, si apoi prima-vãr'a se se asiedie definitivu pe acele locuri.

Candu inse am vediatu cã emigratiunea se intinde asia de multu, am cerutu informatiuni daca toti acesti emigrati au formalitãtile cerute, daca au cãrti de emigratiune, si mi s'a spusu cã nu au aceste formalitati. Atunci m'am adressatu la guvernulu austro-ungaru, invitandu-lu cã se faca se aiba si acte de emigratiune.

Dloru, v'am auditu pe multi acusanu-ne de ce am luat aceste precautiuni. Ei bine, ve intrebu, poteamu eu se am o alta procedura de cãtu aceea pe care dv. insi-ve, in acesta Adunare, o paziti cu cea mai mare scrupulositate in privinti'a fiacarui individuu, caruia 'i recunãsceti calitatea de Romanu?

Noi, partit'a liberale, pote cã de multe ori am mai inchisu ochii asupra acestoru formalitati, dara dv. ati cerutu in totudeauna actulu de nascere, prin care se probedie cã este Romanu, si actulu de emigratiune.

Am aci o colectiune de Monitoru, in care ve potu citi, fiindu-cã le-amu notatu intr'adinsu, mai multe raporturi ale comisiunei de indigenatu, in care actulu de emigrare se enumera intre conditiunile indispensabile pentru recunãscerea calitatii de Romanu, si numai cererile insoãite de asemenea acte au fostu votate de dv., afara de unele casuri in privinti'a acelora, cari sunt de multu veniti in tiãra si si-au perdutu statulu loru civilu din tiãra straina.

Candu dara dvãstra lucrati cu atãtea precautiuni si formalitati in privinti'a unei simple recu-

nãsceri individuale, nu ati fi fostu cei de ãntai a me acusã, candu eu asiu fi facutu aceste impamenteniri si chiaru improprietãri in massa, la sutimi de ómeni de odata? Nu v'ati fi redicatu cu totii in contra nãstra, candu prin asemenea procederi prea desu repetite s'ar' fi datu locu la vreunu conflictu internationalu? Si nu ne-ati fi disu, cum ne-ati dis'o si mai de una di, cã trebuie se evitãmu pe cãtu se pote asemenea conflicte?

Cu tãte acestea d. Opranu v'a spusu cãte sate amu poporatu numai cu Romani de peste Carpati; dara cu acesti patru sute, cari au venitu in toiulu iãrnei, ce poteamu face? Nu credu cã coloniile lui Traianu se fi venitu iãrn'a a se asiedia in campiele Daciei (ilaritate). Eu iamu prevenitu de acesta, le-amu spusu se nu vie iãrn'a, cã-ci nu voru avea nici case, nici mancare; ei inse au venitu si atunci ve intrebu: cu totu patriotismulu, cu tãta iubirea ce asiu avea de nationalitatea Romana, potu eu se dicu, cã ori cãti Romani voru veni si pe ori si ce felu de timpu, amu se le deschidu cas'a si se le intindu mas'a? Dati-mi dreptulu acesta, dati-mi si mijlãcele si eu voiu fi bucurosu se o facu.

Acesti ómeni au venitu la granitia fara paspãrte, ci numai cu nisce bilete ale comunei si cu tãte acestea nu 'i-amu opritu de a intrã in tiãra, si daca timpulu era bunu, poteau chiaru se se duca pãna la Dobrogea.

Dvãstra diceti, cã 'i-amu gonitu, cã 'i-amu estradatu; dara de estradare nu pote fi cãtusi de puãinu vorba, fiindu-cã guvernulu Austro-Ungaru nici-odata nu i-a cerutu; unii din ei au remasu in tiãra. Eu chiaru, candu m'am dusu acasa, amu gasitu pe unulu, care 'mi cerea se'lu iau epistatu, si care chiaru si astadi este in Pitesci, fiindu-cã eu nu amu avutu trebuintia de epistatu. Potea se remãie si toti in tiãra; dara in ce conditiune voiãti se remãie? Cã iloti? De aceea eu 'i-amu povãtiuitu se se intãrca la casele loru, si se nu se mai lase a fi victimele exploatãtoriloru.

Ati vediatu cãte improprietãri v'a spusu d. Opranu cã s'au facutu in Dobrogea cu Banatiani, Ardelenii si alti Romani cu scirea, cu voi'a, cu staruinti'a mea. Prin urmare ve perdeti timpulu in zãdaru, dloru din opositiune, silindu-ve a face se se creãda, cã noi amu fi avutu o purtare anti-umana, si anti-romanãscã in acesta impregiurãre. Discutati mai bine adeveratul scopu alu motiunei dlui Cogalniceanu, si nu mai amestecati aci si pe banatieni, cã sub velulu acesta se ajungeti la altuceva (aplause prelungite).

Voci. Se prelungimu siedinti'a.

Se pune la votu prelungirea siedintei si se incuviintãdia.

(Va urmã.)

Din provinciile revoltate.

Nici-o scire buna. Cãteva loviri usiãre cu cãte 2—3 companii nu merita vorba multa; altele nu se adeverira. Ceea ce se mai scie pozitivu este, cã in acelea regiuni s'au pornitu ploile de primãvera, care tãnu de regula cãte doue septemani, in care timpu nu mai pote fi vorba de operatiuni belice. Intr'aceea comand'a suprema mai ceru trupe noue si s'au mai mobilisatu trei regimente, dupa cum aflara diãriile din Vien'a. Aceleasi diãrie voru a scã, cã generalulu Skobeleff a mersu dela Paris la Montenegro, pentru-cã precum facusera in a. 1875/6 generalii Fadeieff si Cernaieff, asia se organisediã si elu si se ajute trupele insurgentiloru. Destulu atãta, cã revolutiunea se prelungesce preste asteptãrea diplomatiloru, cari se vedu erasi pacaliti in calculele si intrigele loru.

Generalulu Skobeleff si revelatiunile lui.

De candu acelu generalu gloriosu alu muscaliloru a pusu la mirare pre tãta Europ'a cu respunsulu seu datu Serbiloru din Paris, au mersu la elu mai multi redactori si corespondenti francesi, anglii, chiaru si unu unguru. Cãtra toti a vorbitu totu in sensulu cunoscutu, era modificarile ce i se punu in gura, sunt numai la parere. Essenti'a este: ura neimpacata contra Austro-Ungariei si Germaniei, provocare categorica adressata Austro-Ungariei, cã se desierte Bosni'a si Hertiegovin'a, daca voiesce se scape de resboiu mai mare. Respunsulu datu serbiloru suna dupa traductiunea din „Romanulu“:

„Este de prisosu a ve mai spune, voue, amicii mei, cãtu sunt de adãncu miscatu si atinsu de demonstratiã vãstra. Ve juru cã este o adeverata fericire de a fi impresuratu de tineri reprezentanti

*) Intrebarea pusa aci de Domniãta este de cea mai mare gravitate si trebuie se fia discutata din mai multe laturi si puncte de vedere si inca de s'ar potea cãtu mai curendu si cãtu mai exactu, cã timpulu tãce si trece. Noi acesti dela „Observatoriulu“ scimu de multu cum stãmu cu acesta cestiune, dara pentru-cã se damu ocaziune a'si desvoltã parerile si alti barbati cari se ocupa cu afaceri politice de ale patriei nãstre, eãa facemu locu si la acestea. De altumentrea lucrulu nu mai pote remanã multu asia. Red. Obs.

ai Serbiei, care cea de întâiu a implantatu steagulu libertatii slave in Orientele slavu. Este de trebuintia se ve spunu si se ve marturescu, de ce Russi'a nu se afla in totdeauna la inaltimea datoriloru ei slave in specialu: fiindu-cà noi, atatu in intru càtu si in afara, suntemu dominati de influentie straine. In cas'a noastră, noi nu suntemu la noi, strainulu este pretotindenii, man'a lui se vira in tôte. Noi suntemu jertfele inselate ale politiceii lui, jertfele intrigiloru lui, sclavii poterei lui; suntemu intr'atatu de dominati si slabiti de nenumeratele si tristele lui influentie, in càtu daca, dupa cum speru, se va face odata incercarea de a ne scapa de elu, acèsta nu se va putea efectua de càtu cu sabi'a in mana. Cum se numesce ôre acestu strainu, acestu asupritoru, acestu intrigantu, acestu inamicu periculosu pentru Russi si pentru Slavi? Ilu voiu numi, elu este autorulu acelu „Drang nach Osten“ (inainte spre Oriente), ilu cunosceti, este germanulu. O repetu si ve rogu se nu uitati acèsta, cà germanulu este inamiculu. Resbelulu neinlaturabilu dintre Germani si Slavi este chiaru fôrte aprôpe, elu va fi lungu, sangerosu si ingrozitoru, dara sunt convinsu cà se va sfirsi cu victori'a Slaviloru. Voiti a sci la ce trebuie se ve asteptati, cà-ci sangele slavu curge dejã. Ve spunu numai cà, daca s'ar atinge de Statele protegiate de tractatele europene, atunci nu ve veti bate singuri. Ve multiamescu inca o data si la revedere pe campulu de bataie contra inamiculu comunu.“

Manifestulu Crivoscianiloru.

Acelu manifestu infocatu, despre care amu memoratu si noi intr'unulu din Nrii precedenti, in diariile din Vien'a fu confiscatu, din contra cele unguresci l'au publicatu intregu indata ce pusera man'a pe elu. Dupace revolutiunea din Hertiegovin'a ia dimensiuni totu mai mari si de muscali este incuragiata barbatesce, reproducemu si noi acelu manifestu asia cum ilu aflamu tradusu in „Telegrafulu“ din Bucuresci. Din contestulu lui va vedea oricine, cà auctorulu seu nu este vreunu selbaticu taiatoriu de nasuri si urechi, ci este vreo péna fôrte iscusita si deprinsa. Acelasi suna:

„Corpuri puternice de trupe imperiale vinu contra noastră, cei din Crivoscie si Hertiegovin'a. Intrég'a lume isi arunca privirile ei asupra stanciloru si muntiloru nostri si voiesce a sci caus'a acestei mari concentrari de trupe. Nimenui nu'i sunt necunoscute cauzele crudimiloru din anulu 1869. Gubernatorele Wagner ni se presenta spre a ne impune landwehrulu. Noi ii diseramu: Da-ne voia a ne arunca la piciorle Atotopoterniculu imperatu si a'lu ruga se'si arunce milostivii sei ochi asupra miseriei noastre. Wagner ne refusa totulu si repedi contra nostra armat'a.

Tóm'n'a trecuta veni la noi gubernatorele, baronulu Rodich, de asemenea spre a ne impune landwehrulu; si de astadata ilu rugaramu se astepte si ii ceruramu se ne comunice caus'a acestei mesuri si se ni o esplice, de vreme ce noi nu potemu primi cu nici unu chipu landwehrulu din caus'a relatiuniloru noastre economice si de viatia. Gubernatorele Rodich primi cererea noastră, dara gubernulu din Vien'a o respinse. Gubernatorulu, baronulu Rodich, prin professorele Risto Covacici, ne ordona pentru cea din urma ôra se primimu landwehrulu, dara ii declararamu categoricu, cà ne vomu opune recrutaru pentru Landwehr si cà ne vomu lupta cu armele in maini pâna la môrte contra ori-carei incercari de a ne sili la serviciulu landwehrulu. Ne amu luat inapoi tiar'a dela turci cu armele in maini, republic'a venetiana a respectatu drepturile noastre si Austro-Ungari'a, prin pacea dela Knelzak, ne a confirmatu privilegiile.

Locuitorii de prin orasie s'au supusu serviciulu pentru Landwehr, ei au scôle si institute de crescere; gubernulu a facutu ceva pentru ei. Dati-ne mai întâiu isvôre de crescere si hrana, si vomu fi gata a ne sacrifica sangele si viati'a contra ori-carui inamicu.

Pe candu asteptâmu inca responsulu professorulu Covacici, ne sosesce scirea despre venirea episcopulu Ierasimu Petronovici, care avea din partea baronulu Rodich insarcinarea de a ne indemna se ne supunemu la serviciulu landwehrulu. Se vede cà cine-va l'a facutu pe baronulu Rodich se creâda, cà acèsta mijlocire aru putea se aiba unu mai bunu succesu de càtu acela alu professorulu Covacici. Dara noi, intr'o intrunire, luaramu otarirea, cà se inchidemu bisericile si se gonimu pe episcopulu nostru.

In urm'a acestei decisiuni a noastră, ministeriulu din Vien'a luã hotarirea de a ne nimici, din care

causa baronulu Rodich fu departatu si se tramise contra noastră veselulu baronulu Ivanovici care, in a dou'a expeditiune din 1869 contra noastră, fu greu ranitu de puscile si iataganele nostre. Stancile si prapastiile nostre ilu voru vedea din nou cà comandante alu trupelor austro-ungare, dara dlu baronulu si guvernare alu Dalmatiei se se gandésca bine, cà, daca va cadea in mainile nostre, nu va mai revedea sórele, ci isi va gasi mormentulu in stanci.

Baronulu Ivanovici a otaritu cà, pe noi si pe aliatii nostri din Hertiegovin'a si Bosni'a, se ne nimicésca cu forti'a brutala militara a unui Statu mare si se ne silésca a renuntia la aspiratiunile nostre pentru libertate. In casu candu vomu remanea cu totii morti pe campulu de bataia, atunci fratii nostri din Muntenegru, Hertiegovin'a, Bosni'a, Serbi'a si Vechi'a-Serbia ne voru resbuna, si statele balcanice impreuna cu marele imperiu alu tuturor Russiloru isi voru mesura fortiele lor militare si poporale cu trupele austro-ungare. Noi nu ne potemu mesura nici cu armele nici cu armatele austro-ungare si germane, dara Dnedieulu dreptatii este cu noi, statele nationale simpatisédia pentru drépt'a noastră causa, tôte popórele iubitoare de libertate ne voru sprijini moralmente si materialmente.

Natiunea englesa este sub marele si liberalulu barbatu de Statu Gladstone pentru liberarea tuturoru popóreloru dela Balcani de sub dominatiunea straina si brutala. Imperatulul rusu Alexandru III si primulu seu consiliariu, autorulu pacii dela San Stefano, generalele Ignatieff, sunt cu totulu pentru lupt'a noastră pentru libertate. Principele Nikita alu Muntenegrulu, sub a carui comanda suprema amu luptatu trei ani contra turciloru, este castigatu pentru sprijinulu si ajutoriulu nostru militariu.

Declaramu: Iovanovici! sangele care va curge pentru intarirea drepturiloru nostre si pentru liberarea definitiva a tuturoru serbiloru, se cada asupra ta si asupra acelora cari te au trimisu la acèsta lupta de desperare. Fratiloru din Bosni'a, Hertiegovin'a, Dalmati'a, Serbi'a, Muntenegru si vechi'a Serbia! Curagiu si rabdare, urmati-ne locuitori ai muntiloru din Crivoscie si Hertiegovin'a de Sudu spre a apera drepturile nationale. Salutare fratiloru dela Nev'a si dela Marea Négra! Salutare bulgariloru, serbiloru, russiloru si tutoru slaviloru. In numele atotopotintelui! Dumnedieule alu dreptatii, Tu ne vei tine.

Corespondentie particulare ale „Observatoriulu“.

Siomcut'a, 18 Febr. 1882.

Prea stim. dnule Red!

Nici-o redactiune a foiloru romanesci càte le avemu de dincôce de Carpati, nu credu cà ar fi silita vreodata a se plange, cumcã o imbuldiescu scirile si corespondentiele din comitatulu Satmariu, de si pe aici inca se petrecu lucruri demne de a fi cunoscute marelui publicu romanu. Asia e datin'a pe la noi, sau cà ne tememu, cà amu neliniscu in planurile lor pe bunii nostrii compatrioti, sau cà asteptamu fiacare cà se o faca celalaltu. O datina acèsta destulu de rea, carea ar trebui odata se o parasimu, si se aratamu lunei, cà mai traimu inca, sau mai dreptu dicându, vegetamu si noi.

Celea intemperate cu scól'a romana din Siomcuta-mare sunt cunoscute in totu giurulu Chióruului, éra press'a romana se nu scie inca nimicu despre tôte acestea? Cam síodu, inse e asia. Mi-am luat eu voia a Ve descrie pe scurtu casulu tristu, rogandu-ve a'lu comunicã in colónele diariulu ce redactati.

Ceva planuri secrete se vede cà sunt tiesute, nu scimu prin ce maiestrii mari, cu scopu de a dá lovitura de môrte scôlei romane gr. cathol. din Siomcut'a prin infintiarea altei scôle de stat. Uneltirile decurgu acum de vreo 2 luni incôce, si se pare cà auctorii nu voru se repasiésca cu nici-unu pretiu dela scopulu propusu. Apoi din nefericire, acei auctori sunt chiaru romani nutriti de pe spatelul poporulu. Dupa-ce ii vomu cunósce mai bine, ii vomu dá cu numele in judecat'a opiniunei publice.

Pâna acuma ni sunt cunoscuti doi, unu advocatu si unu notariu cà factori principali, cari conlucra pentru infintiarea unei scôle de stat in Siomcut'a-mare pe cont'a si spre ruinarea scôlei confesionale, recunoscuta cà una dintre celea mai bune scôle in dieces'a Gherlei. Nu pociu presupune cà acei domni, precum si ceilalti consoçi ai loru lucra din nesciintia si fara de a prevedé pericolulu la care va fi espusu poporulu romanu siomcuténu, in privinti'a culturai sale, in casulu candu infintiandu-se aici scóla de stat, scól'a romana ar apune. Dara ceea ce'i îndemna la acèsta sunt interesele particulare — fire-aru blastemate — pentru care unii ómeni ai timpulu presente sunt gata a'si vinde tata si mama, numai cà se fia bine veduti in ochii celoru mai mari, dela cari apoi potu sperã càte unu osu de rosu.

Acei doi au facutu multu pâna acuma spre ajungerea scopulu. In adunările ce s'au tinutu pentru consultare asupra acestui obiectu, ei au votatu in contra intereselor scôlei confessionale si prin urmare in contra poporulu, caruia au de a'i multiamu starea la care au ajunsu. Norocu, cà intre membrii comitetulu opidanu s'au aflatu totusi barbati resoluti in frunte cu primariulu opidulu Georgiu Miculu, pe cari nici pressiunea mai

mariloru, nici coruptiunea nu 'ia potutu seduce pâna acum. Dara marele beliduce n'a desperatu inca pentru realisarea visulu seu, si nu incetédia a amagi pe poporu in totu chipulu si cu felurite promisiuni góle, spunendu-le cà numai scól'a de stat — ungurésca — ii póte ferici. Spre acestu scopu adimu cà are deschisu unu protocolu pentru inscrierea celoru slabi de ángeru, care protocolu apoi ilu va trimite la ministru cà argumentu, cumcã Romanii ceru scóla de stat. Are agenti numiti, cari ambla di si nópte pe la locuitori, chiamandu'i la inscriere.

Faça cu acestea misicamete, confessiunea greco-cat. in frunte cu inteligenti'a càta a mai remasu curata, au tñutu in 12 l. c o adunare, in carea s'a decisu sustinerea scôlei confessionale cu ori-ce pretiu, chiaru si in casulu candu s'ar infintiã alta scóla comunala — de stat.

Onóre inteligentiei, carea vedindu pericolulu, a imbraiosiatu cu atãta caldura apararea causei sante! Dara vai voue fariseiloru si saducheiloru, carii voiti a atacã celca mai sante odóra romane inca neamulu romanescu! Pedéps'a lui Dumnedieu trebuie se ve ajunga odata, daca nu pe voi, a buna séma pe urmasii vostrii, daca'i aveti.

Am disu, cà numai pe scurtu Ve scriu, inse ce va urmã Ve voiu comunicã la timpulu seu. In fine Ve rogu a primí stim'a ce Ve pastrediu.

Siomcuténu.

Not'a redactiunei. Este prea adeveratu, cà din comitatele Ungariei locuite de romani nu inbuldiescu articlii si corespondentie romanesci pe nici-unu diariu romanescu; dara acèsta impregiurare se esplica usioru din alte cunoscute totu asia de bine. Pentru-cã la cutare foi periodice se ajunga din anumite regiuni corespondentie, a caroru lectura se interesedia mai de aprôpe celu puçinu pe o parte a publiculu, se presupune cà acelea foi se fia cunoscute si citite in acelea districte, adeca pnumerate. Pentru-cã cineva se le pnumere cà foi romanesci, se presupune nu numai cà nu'si va fi uitatu limb'a materna, ci cà o a si studiatu, si ce e mai multu, cà nu se teme se tina si vreunu diariu romanescu, precum si cà'i pasa multu se afe despre totu mersulu desvoltarei si alu progresulu in corpule nationale romanescu, pentru-cã nu mane poimane se fia surprinsu in modulu celu mai neplacutu, in urmarea nesciintiei sale, si mai in scurtu, se aiba credintia neclatita in poterea de viétia a elementulu romanescu. In acelea comitate sunt tñuturi de càte 15-20 de comune rurale, in care nici pâna in dio'a de astadi nu scie mai nimeni, cà aru fi pe lume undeva si foi periodice romanesci, si carti romanesci.

Cu tôte acestea totu se stracura si incôce unele corespondentie romanesci; ci daca nu se publica tôte, caus'a este, sau cà vinu fôrte tardiu, la càte 3-4 luni dupa intemplantu, pe candu si-au perdutu ori-ce interesu, sau cà sunt prea reu scrise, ori cà se ocupa numai de personalitati, in càtu daca le-amu publicã, s'ar face unu reu mare chiaru aceloru domni carii ceru publicarea lor, si urele locali aru dá in flacari vedute de càtra publiculu intregu; cà-ci: destulu e dilei reutatea sa. Sunt si in acelea parti ale Ungariei, càtu tñe din comitatulu Aradulu pâna in alu Marmatiei fôrte multe obiecte, cestiuini, afaceri, intemplari, in comune politice si eclesiastice, in scôle, in economia, in relatiuni internationale, care ceru discussiune seriósã si urgenta in diariile romanesci; dara asia ceva cere studiu si perseverantia la lucru.

In càtu pentru scól'a comunale neconfessionale, scopulu adversariloru scôlei confessionale este cunoscutu de multu: desfiintarea nationalitatii, omorirea, esterminarea limbei romanesci. De altumentrea lucrurile in Ungari'a au ajunsu asia departe, in càtu limb'a necum se mai fia sigura in scólele confessionale, dara nu mai este nici in bisericii si nici chiaru in familii. Dni'ata inca scii fôrte bine, cà in mai multe comune romanesci afara de càtiva bealani alti nu mai sciu nimicu romanesc. Apoi dvóstra vedeti bine, cà chiaru la alegerile de parochii pentru parochii romanesci, isi vèra nasulu cu nespusa in pertinentia ómeni de alte confessiuni, redactori si alti fanatici, pretindendu cà episcopulu se trimita de popa omu cum place lor si daca s'ar putea chiaru magiaru curatu. Nu aveti se mergeti prea departe, decãtu in vecinatatea dvóstra, in Carei, unde sciti bine ce s'a intemplantu in vér'a an. trecut.

Ne aducemu aminte de càteva casuri din véculu iobagiei, pe candu cutare magnatu isi recomandã pe sierbitoriulu sau pe siurariulu seu la episcopu, cà se'lu hirotonésca de popa pe cutare satu locuitu de sclavii sei, si in multe casuri episcopulu se supunea vointiei tiranulu, numai cà poporeni se nu remana fara nici-unu pastoriu sufletescu si cà se nu scapete la legea (confessiunea) domnulu seu.

Amu intielesu si noi scóla de stat si scóla simultana, neutrale, ori-unde airea, numai nu in Ungari'a si in Russi'a.

— Desiu, 22 Febr. 1882. (Estrasu). Ve facu cunoscutu resultatulu unui balu datu aici de càtra locuitorii romani in folosulu scôlei lor nationale elementare, care e prim'a intreprinderea din càte s'au tinutu aici cam de ani 20 incôce pentru atare scopu maretu.

Pâna acum aceste petreceri se tñeau cà de regula totu in favórea bisericeii, care inse nici asia nu se póte ajutã, pentru-cã se receru poteri mai mari decãtu sunt acelea de care dispunu poporeni, intielegu: spre a'si edificã biserica.

Scól'a de aici e ridicata in fundulu gradinei parochiale din lemnu, cu trei incaperi mici; coperisiulu ei astépta innoire.

Ací trebuie se amintescu cu recunoscintia, cà il. dn. episcopu de Gherl'a a venitu in ajutoriulu acestei scôle cu 25 fl. si ven. capitulu cu 7 fl. v. a.

Docentele acestei scóle este platitu numai cu 100 fl., din care suma 40 fl. sunt o subventiune din cass'a municipale a orasiului si 60 fl. dela poporu. Intru atatea lipse, cu scopu de a ajutá scóla, s'a tinutu balulu din cestiune, cu resultatu favoritoriu.

Sub paus'a cea mare la cin'a comuna s'au ridicatu toaste insufletitóre.

Comitetulu arangiatoriu, carui se datoresce resultatu bunu, a fostu compusu din 6 membrii.

Venitulu brutto a fostu 63 fl., specele 33 fl., venitu netto pentru scóla 30 fl. v. a. Dintre cei invitati au contribuit: Petru Anca —50, Simeonu Corpodeanu —40, dnisiór'a Karácsoni Ilka —.50, dómn'a Victori'a Cherestiesiu —.50, Gabrielu Manu 1.—, Joanu Kiss —.50, Moise Pakulár —.40, Franc. Nik 1.—, Alexandru Léner —.50, Joanu Léner —.50, Dumitru Béla —.50, Marianu Zadoretzki —.40, Gregoriu Vojth 2.—, Samuel Kremer 1.—, Juliu Bajnaczi —.40, Demianu Cosma —.40, Craciunu Túzes —.40, Augustinu Munteanu 1.—, Paulu Roth —.50, Ludovicu Fenyö —.40, jl. d. Josifu Keul pres. sedr. 1.—, Szentmariay supra-locot. —.50, George Gradovicu —.60, Joanu Gál jun. —.40.

In sér'a balului: Demetriu Florianu —.40, Alex. Pinteá 1.—, Vasiliu Cassa protop. gr. cat. in Cheticicu 1.—, Ladislau Szöcs 1.—, Joanu Tohati 1.—, Nicolau Szigethi adv. 1.—, Josifu Barthok 1.—, Pompeiu Hosu ing. 1.—, Ladislau Zakáts 1.—, Joanu Popu tipografu 1.—, Simó Béla —.80, Joanu Popovicu 1.— si Juliu Simonu —.50, carora li se aduce cea mai ferbinte multiamita publica. Din concedere:

Petru Muresianu.

— Onorata Redactiune! Binevoiti, Ve rogu, a dá locu in pretiuitulu diariu, ce rediget, urmatoriuu ordinu:

Sambata in 11 Februaru st. n. la 2 óre p. m. in biserica gr.-cath. rom. din Simleulu-Silvaniei s'a celebratu servitiulu funebralu pentru multu regretatulu Vasiliu Bocsia, fostu capelanu militar de clasa I si viceprotopopu onorariu. Repausatulu a fostu fiulu nonagenariulu archidiaconu si emeritu protopopu Simeonu Bocsia, parochu in Catielulu romanescu si cumnatulu rds. d. Alimpiu Barbulovicu, vicariu for. episcopescu in Simleu. O privire aruncata preste publiculu alesu, numerosu, intrunitu cu acea trista ocaziune in spatios'a biserica, 'ti dovedea in modu evidentu stim'a si reputatiunea, de care se bucura nobil'a familia a dlui vicariu si inaintea strainilor; pentrucá toti honoratorii cetatiei fara osebire de nationalitate si confessiune au participatu la acea trista solemnitate, dintre cari amintescu pre rdti'a sa plebanulu rom.-cath. din locu, professorii gimn. cu directorele loru in frunte, primariulu cetatiei, mai toti dirigatorii dela oficiolatele reg. si dela magistratu, la cari s'a adausu si o frumosa cununa de dame din locu si giuru. Alta privire aruncata preste inteligenti'a romana — cleru si mireni, 'ti era dovad'a cea mai invederata despre unirea spiritala, ce domnesce intre clerulu din Selagiu si zelosulu seu vicariu, 'ti era documentulu celu mai eclatantu despre respectulu si iubirea inteligentiei romane fačia de inrudit'a familia Bocsia-Barbulovicu, de órece din tractele invecinate se infacisiera la acelu actu funebralu mai toti preotii, cantori, invetiatorii, notarii cercuali si alti inteligenti romani.

Pontifcantele m. o. d. Joanu Vecasiu, protopopu in Hidigu cu 8 preoti assistenti au cebratu servitiulu funebralu asia cátu cei de alte confessiuni nu puteau in de ajunsu admirá frumuseti'a si maiestatea ritulu nostru orientalu, la ce nu puçinu a contribuitu si chorulu vocale, compusu din studentii gimn. rom. si condusu de inteligentele si diligentele invetiatoriu rom. din locu.

Cuventulu funebralu, tinutu de cátra dlu pontifcante si rostitu intr'unu limbagiu frumosu si plinu de sentiementu, a fostu oglinda fidela, in care vedeai trecutul defunctulu si recunoseai eruditiunea si elocinti'a oratorelui. Terminatu acesta, conductulu funebralu a plecatu in cea mai buna ordine cátra cemetieru, in care s'au depusu recile osaminte ale repausatulu. Stradele prin cari trecea conductulu, erau indesuite de publicu, in tóte partile si in tóte limbile patriei audiai accentuanduse cuvintele: „Asia ingropatiune inca n'am vedutu in Simleu.“

Fia-i tierin'a usiora si memori'a binecuvantata. i. s.

Sciri diverse.

— (Érn'a). Suntemu pe la finea lui Februaru si se póte dice, cá pana acum avuramu érna multu mai blanda decâtu suntemu dedati din alti ani cu ea. Candu a fostu mai frigu, amu avutu 10—12 graduri Reaumur. Dilele acestea mai ninse, inse érași câte puçinu, cá si in Januariu. Despre starea semenaturiloru de tótna scirile differu fórtu multu, in cátu pana acuma nu'si póte formá nimeni opiniune cevasi mai certa nici pentru

o periferia de 2—3 miluri patrate. Atata se scie, cá in unele hotare síorecimea facú stricatiuni mari, care se potu asemená cu ale executoriloru. Pretiurile cerealieloru sunt mai totu cele de inainte cu dóue luni.

Industri'a si comerciulu acestei piatie si alu numeróseloru comune mari romanesci submuntene sufere greu si simte amaru urmarile funeste ale luptei tarifelor de vam'a Romaniei cu ale Austro-Ungariei, cum si lips'a de drumu asternutu (chaussée) de aici pana la Rómniculu-Válcei, si de o posta cotidiana, sau incai de 4 dile in septemana. O adeverata insulta acésta pentru 20 mii locuitori ai Sibiului si preste 100 mii ai comitatulu. Amu ajunsu in dilele nóstre cá se vedemu legatura de poste pana si intre sate cá vai de ele, éra Sibiulu si tinuturile sale sunt pedepsite cá se nu póta stá in comunicatiune cu Olteni'a Romaniei, de cátu numai via Brasiovu, Ploiesci-Bucuresci la Craiova. Pana éra dnulu Simulescu prefectu alu districtulu vecinu, in Bucuresci ti se respundea, cá acelu prefectu nu implinesce ordinile date, cá e conservativu, cá nu lucra nimicu si cá intrebuintiédia reu sumele incredintiate densulu spre a terminá síoselele. Dara dela Stirbei-voda si pana acuma totu Simulescu a fostu prefectu la Válcea in 32 de ani? Ómeni vechi si prea bine cunoscatori de impregiarile de acolo ne-au asigurat, cá daca s'aru mai potea stringe intru o singura suma tóte sumele câte s'au votatu, fia si numai dela 1860 incóce, pentru facerea síoselei dela Rómnicu pana la fruntari'a transilvana, aceea s'ar fi potutu asterne totu cu petrii cubice cá bulevardulu din Bucuresci. Totu asia este si cu drumulu dela Campulungu pana in in passulu Branu (la Cruce) pe distantia numai de 6 óre. Ne aducemu prea bine aminte, cá la acelu drumu se totu lucra si se totu votédia sume tocma dela 1853 de candu éra prefectu dn. Caracasiu, si fratii Rucarenii si negutiatorii din Brasiovu se sbuciumau cá se induplece pe gubernu a face odata acelu drumu.

— (Omoruri barbare comisse de romani). La tribunalulu de aici fusera adusi trei romani din comun'a vecina Poplaca si aruncati in temnitia din cauza cá aceia mergundu Marti in 21/9 Febr. in padurea oprita a comunei vecine cá se fure lemne si aflati in lucrare de cátra padurariulu Moldovanu, pe acesta'lu omorira acolo pe locu in modu selvaticu, éra apoi la crim'a de omoru mai adaosera si furtulu, cá'i luara banii cáti au aflu in sierpariulu lui. Unulu din ei au si marturisitu totu cu tóte impregiarile. Cerceatarea curge. Te-ai mirá se scape de furci sau incai de temnitia pe vreo 20 de ani. De 2 ani acestu nefericitu Moldovanu este alu patrulea padurariu omoritu in tinutulu acesta.

Totu acuma veni la tribunalu scirea dela comun'a Marpodu, cá satenii romani ucisera pe alti doi romani tata si fiu.

Religiune, preoti si biserici, scóle si invetiatori, unde sunteti voi? Pare cá ar fi unu blastemu, cu cátu se inmultiescu scólele cu limba obligata, cu atata cresce si numerulu crimelor. Ci daca mai sunt tolerati si dascali, buna-óra cá celu din Turnisioru si cá cei de calibrulu lui, de unde se ésa o generatiune mai de dómne-ajuta? Cele ce s'au intemplat in Turnisioru, se potu citi in diarielu din Romani'a numai despre g'fecii din Galati.

— (Pe judele din Dai'a nul'au omoritu). Dilele acestea se latise in cetate faim'a, cá gendarmii aru fi ascunsu sórele judelui (primariulu) sasu din comun'a Dai'a (nemt. Thalheim). Nu este adeveratu; cu totulu altuceva se intemplá cu acelu omu. In dominec'a trecuta o patrula de gendarmi mergundu la primariulu sasu, cá se'i vidimedie asia numit'a Marschroute, gendarmii ve-

diura la elu brosiuric'a dela Berlinu „Flugblatt dem Deutschthum zum Schutz und Trutz“, asupra carei se facú deunadi si in dieta spectacolu, si voira se o confisce. Primariulu se opuse. Atunci gendarmii ilu luara intru puscii si'lu adusera la Sibiu, unde inse comandantele statiunei ilu si puse in libertate. Dupa aceea se mai intemplá si alta secatura, ale carei urmari se astépta; credemu inse cá nu va esi cá cea dela Brasiovu. In totu casulu: sunt si acestea semne ale timpulu.

— (Focu infricosiatu). In nóptea din 21 spre 22 Febr. in comun'a romanésca Scorei (comit. Fagarasiulu), pe unu ventu furiosu au arsu aprópe 100 de case si alte incaperi. Se astépta informatiuni mai de aprópe.

— (Societatea „Romani'a-Juna“ in Vien'a) emite sub Nrulu esib. 113 urmatoriulu Apelu cátra membrii onorari, fundatori, emeritati si ordinari ai societatiei „Romani'a-Juna“: In presér'a dilei de Pasci din an. 1880 societatea academica „Romani'a-Juna“ a implinitu alu diecelea anu alu existentiei sale. Societatea a serbatu iubileulu seu de unu deceniu prin o siedintia festiva si cá o dulce amintire a acestei dile insemnate a decisu a se introduce unu albumu, care se coprinda portretele toturoru membriloru din deceniulu espi-ratu: onorari, fundatori, emeritati si ordinari.

„Romani'a-Juna“ e mandra de a poté numerá intre membrii sei onorari pe cei mai fruntasi si binemeritati barbati ai neamulu nostru; ea numera de membrii fundatori pe mai multi barbati distinsi si marinimosi; éra fostii ei membrii ordinari ocupa in viéti'a publica locuri distinse si onorifice. Actualii membrii ordinari dorescu din adenculu ánimei, se aiba inaintea ochiloru chipurile acestoru barbati, chipuri maretie, care arata intr'unu modu viu, cum omulu prin munca neobosita si statornicia, prin abnegatia si iubire de natiune si patria póte se devina folositoriu statulu, neamulu, familiei si lui insusi; — dorescu, se aiba inaintea ochiloru chipurile braviloru loru antecesori, cari prin zelu neobositu, prin jertfe nenumerate si abnegatia, au isbutitu se lase urmatoriloru o mostenire atátu de pretiósá cum e „Romani'a-Juna“. Figurile loru ne voru imbarbatá la activitate comuna, cá „uniti in cugete, uniti in simtiri“, se tindemu a duce la indeplinire maretiele scopuri ce le are „Romani'a-Juna“ si se predamu urmasiloru nostrii stramosiéc'a mostenire totu asia de marétia, cum amu priuitu-o.

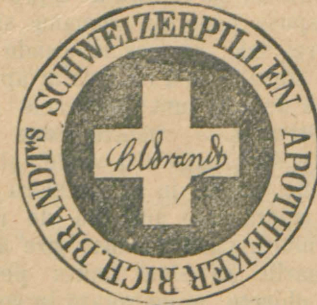
Pana acum numai o parte din acele chipuri impodobescu albumulu nostru, pentru aceea comitetulu societatiei róga pe toti membrii „Romaniei-June“: onorari, fundatori, emeritati si ordinari, se binevoiesca a ne trimite fotografielu dni'loru, cá se potemu indepliní dorinti'a actualiloru membrii ordinari.

Albumulu din cestiune va fi pentru noi si generatiunile ce voru urmá in ceasuri de bucuria obiectu de nobila petrecere, éra in vreme de griji si nevoi chipurile lui ne voru insufflá curagiu si nadejde; cá-ci umbrele stramosiloru sunt pentru nepoti sante si ivirea loru e privita de densii cá o solie domnedieésca, care le vestesce, cá nu sunt parasiti si cá spiritele puterniciloru stramosi priveghiédia asupra loru.

Aceste sunt motivele care ne-au indemnatu se introducemu numitulu albumu si ne place a ne maguli cu nadejdea, cá in scurta vreme vomu vedea realisata acésta dorintia, ce atátu de multu ne preocupa sufletulu.

Adress'a societatiei: VIII. Lange-Gasse 4. Vien'a, in Februaru 1882. Pentru comitetu: Emilianu Popovicu vice-presiedente, J. T. Mera secretariu.

Exemplarie dela Nr. 1 mai avemu.

Conformu parerei identice a unui mare numeru de ilustrati medici practici elvetiani, germani si austriaci, si a mai multoru foi de specialitate, pilurile elvetiane preparate din erburi medicinale elvetiane prin farmacistulu R. Brandt in Schaffhausen, s'au adeveritu prin compositiunea loru fericita, fara nici-o materia stricaciósá pentru corpu in tóte casurile in care a fostu necesariu de a provocá unu scaunu fara iritatiune, de a departá aglomerari de fiere si de flegma, de a curatá sangele, precum si a vivificá si a intari de nou intregu aparatulu de mistuire — cá unu remediulu éftinu, realu, sicuru si nedurerosu, care este demnu a fi recomandat ori-cui.

Se se céra respicatu: piluri elvetiane dela farmacistulu R. Brandt, care se vendu numai in dose de tinichea continendu 50 piluri cu 70 cri si in dose mai mici de proba 15 piluri cu 25 cri. — Fiacare cutióra cu pilule veritabile elvetiane trebuie se aiba vigneta de susu, crucea alba elvetiana pe fundu rosu cá si cifreulu fabricatorulu.

Prospecte care coprindu intre altele numeróse pareri de ale ómeniloru de specialitate despre folosulu loru se dau gratis in farmaciile urmatóre:

Sibiu la dnulu farmacistu Augustu Teutsch; M. Osiorheiu la dnulu farmacistu Danielu Bernardy. Acestu medicamentu veritabilu se póte aflá si in fiacare farmacia buna din Austri'a.

(54) 4—12